projednána byla ve sněmovně poslanecké i v senátu, podepsána presidentem republiky a vyhlášena ve Sbírce zákonů a nařízení, ačkoliv ještě v žádné z obou sněmoven Zápisy o schůzích těch nebyly ani k nahlédnutí vyloženy, tím méně pak uplynula lhůta k podání námitek proti nim, jak se také v daném případě stalo.

Konečně i okolnost, že námitky směřují jen proti Zápisu o jednání jedné sněmovny — v daném případě sněmovny poslanecké — nikoli proti oběma sněmovnám současně, ukazuje, že zákonné ustanovení nemá na mysli nějaké v ě c n é námitky proti zákonu samému, nýbrž jen formální námitky proti Zápisu, t. j. proti protokolistovi v jedné sněmovně, které týkají se jen formy protokolování a nemohou ohroziti usnesení samo, které je podkladem k dalšímu usnesení druhé sněmovny.

Rozhodně však nemůže určitá a formálně bezvadná enunciace předsedy schůze býti naříkána, korigována nebo dokonce zvrácena námitkami proti Zápisu, zvláště když Zápis ten sám není vadný a úplně odpovídá předpisům jednacího řádu o »zápisech o jednání«.

PRAKTICKÉ PRÍPADY.

Jaký význam má rozluka manželství zdejšího státního příslušníka, vyslovená pravoplatným rozsudkem soudu cizozemského?

Adolf F., československý státní příslušník, žil již před převratem v území nynější republiky Rakouské, kdež 12. června 1919 před evangelickým farním úřadem v Š. H. podle evangelického ritu se oženil s Alžbětou rozenou R. Toto manželství bylo rozloučeno na souhlasnou žádost manželů pro nepřekonatelný odpor podle § 115 obč. zák. rozsudkem zemského soudu ve Š. H. ze 16. prosince 1924 a rozsudek ten byl potvrzen rozhodnutím vrchního soudu ve Š. H. ze 17. ledna 1925.

Dne 23. února 1925 uzavřel Adolf F. nový sňatek s Marií Julianou P. před evangelickým farářem v M. Toto manželství bylo uznáno československým zemským soudem civilním v P. a vrchním zemským soudem v P. neplatným z důvodu §u 62 obč. zák. z té příčiny, že první manželství Adolfa F., nebyvši rozloučeno soudem československým, posud trvá, neboť cizo-

zemský rozsudek prý v území republiky československé podle § 81 č. 3 ex. ř. nemá vykonatelnosti a tudíž právní účinnosti, a jest tedy ono prvé posud platné, nerozvázané manželství překážkou platnosti tohoto druhého manželství.

Podle obsahu spisů Zemského soudu v Š. H. není ani nejmenší pochybnosti o tom, že tu byl nepřekonatelný odpor jako důvod rozluky ve smyslu § 115 obč. z. se všemi jeho tam žádanými náležitostmi, a že tedy, kdyby bylo bývalo o rozluku žalováno u soudu československé republiky po rozumu § 13 lit. i) platného rozlukového zákona, jehož ustanovení se tu úplně kryje s ustanovením § 115 obč. zák., bývala by rozluka i československým soudem musila býti vyslovena, což také i naříkaný rozsudek vrchního soudu výslovně uznal.

Nejvyšší soud v y h o v ě l dovolání manželů a rozsudky nižších soudů změnil v ten rozum, že neplatnost manželství Adolfa F. s Marií Julianou rozenou P. z důvodu udánlivě staršího manželského svazku Adolfa F. s Alžbětou rozenou R. podle § 62 obč. zák. dána není, a uvedl v důvodech:

I. Zjevno skutečně na prvý pohled, že vše závisí od zodpovědění otázky, zda je rozsudek zemského soudu v Š. H. vyslovující rozluku manželství, platný i v našem území čili nic, neboť, je-li i tu platný, pak prvé manželství neexistuje a druhé je platné, a není-li tu platný, pak prvé existuje a druhé je neplatné.

A tu jest skutečně všeobecná nauka, že když zákon nemá o tom žádného ustanovení, zda a pokud cizozemský rozsudek platí i v tuzemsku, dlužno sáhnouti k předpisům exekučního řádu, § 79 a násl. a neuznati ony cizozemské rozsudky zde za platné, jež zde vykonatelny nejsou. Tak Neumann Kom. k c. ř. s. str. 1283, Walker, Internationales Privatrecht, Wien 1922 str. 629, načež Neumann v Kom. k ex. ř., k § 81 č. 3 mezi statusové věci v tomto předpisu vytčené čítá, podobně jako Pollak, Syst. d. öst. Z. P. R. str. 298, i věci manželské.

Předpis ten zní: Povolení exekuce — roz. na základě cizozemského rozsudku žádané — jest odepříti, týče-li se rozsudek osobního stavu zdejšího státního příslušníka a proti němu má býti vykonán.

Tento předpis tedy prý brání, aby v tuzemsku byla připuštěna platnost cizozemského rozsudku ve věcech manželských.

Zdá se, že nauka tento předpis přeceňuje, praviť sama, že význam, který mu přikládá, sahá mnohem dále, než jaký mu podle jeho postavení přísluší, tak výslovně na př. Walker str. 630.

Když zákon o platnosti cizozemských rozsudků v tuzem-

sku ničeho nepředpisuje, bylo by snad lépe se opříti o analogii a přirozenost věci (§ 7 obč. zák.) a předpis § 81 č. 3 ex. ř. přibrati jen na pomoc.

Skutečné důsledky naukou z tohoto předpisu vyvozované vedou k podivuhodným rozporům a nauka vzbuzuje tudíž vážné pochybnosti.

Dejme tomu, že k statusovým žalobám náležejí i žaloby ve věcech manželských, tedy zejména též žaloba (žádost) o rozluku, o jakou nám právě jde, neb o neplatnost manželství, přece nelze zde mluviti o nějaké exekuci, nějakém vykonání rozsudku, neboť manželství jest rozloučeno rozsudkem samým, aniž by ještě nějakého aktu bylo třeba, a zrovna tak tomu jest také, vyslovil-li rozsudek neplatnost manželství, kde dokonce výrok působí nazpět na dobu uzavření manželství, ex tunc či od tehdejška.

Vyznačení výroku v matrice, ač v daném případě ani ta se v tuzemsku nevede, není žádná exekuce, nýbrž jen uvedení právního stavu rozsudkem nastalého v patrnost. Byl-li rozsudek v matrice vyznačen nebo nebyl, to nemá na právní stav jím vyslovený žádného vlivu, zrovna tak, jako nemá vlivu na platnost manželství, byl-li sňatek zapsán čili nic (§ 10 zák. z 22. května 1919 č. 320 o obřadnostech smlouvy manželské).

Ale nejen že tento předpoklad, aby šlo o to, by se rozsudek ve věcech manželských v tuzemsku proti zdejšímu občanu provedl (vyexekvoval), tu nikdy nedopadá, nýbrž dojdeme s předpisem tím i k té anomalii, že, kdyby se i nakrásně vykonati mohl, je dána neplatnost jeho jen ohledně té strany, proti které má býti vykonán, vždyť přece se nedotýká předpis exekuce proti straně druhé, jež není zdejším příslušníkem anebo proti níž nemá zde býti rozsudek vykonán, a nedotýká se tedy ani platnosti rozsudku vůči ní.

K tomu doložiti dlužno, že jde-li o sňatek neplatný, nenabyla jím manželka státní příslušnosti manželovy ani podle práv, podle nichž následuje v státním občanství manžela.

Skutečně nejen ze znění, ale ještě lépe z motivů tohoto předpisu plyne, že zákonodárce žádným způsobem nepřipisoval mu ten dosah, jaký mu nauka připisuje, a že tedy nauka daleko překračuje meze úmyslu zákonodárcova.

Motivy k § 79 ex. ř. k tomuto našemu předpisu § 81 č. 3 totiž praví:

»Účelem ustanovení pojatých do § 81 č. 2 až 4 jest vyloučiti provedení rozsudků, které podle svého obsahu týkají se právních vztahů neb ukládají právní závazky, jichž zdejší právo n e u z n á v á a n e b p ř í m o z a k a z u j e. Tím má býti zabrá-

něno, aby, jak zmíněno, cestou poskytování právní pomoci mohly býti tuzemské soudy donucovány konati to, co jim zdejší zákon ve všech ostatních případech z a k a z u j e.«

Avšak je v daném případě něco, co by zdejší, tedy naše československé právo neuznávalo nebo zakazovalo? Docela ničeho. Naopak doslovně uznává a dopouští i ono to, co rozsudek soudu v Š. H., o jehož platnost jde, vyslovil: rozluku z důvodu nepřekonatelného odporu, oběma stranami žádanou.

Tak tedy měly nižší stolice zkoumati, zda naše právo to dopouští, není-li v rozsudku ničeho proti našemu právnímu řádu.

Vrchní soud sice to zkoumal a uznává bezvýhradně, že i tuzemský soud by byl rozluku povolil, kdyby se manželé F. byli naň obrátili, ale neshledává, že by tento soulad práva našeho s cizozemským stačil, nýbrž žádá, aby se manželé F. opravdu byli obrátili na tuzemský soud a rozluku zde si vymohli.

Ale tak jako samy souhlasné rozsudky nižších stolic vyslovující neplatnost sporného manželství, odporují přirozenému cítění lidskému, třeba že se, jak ukázáno, srovnávaly s naukou a patrně jen jí daly se svésti, tak i tento důvod odporuje přirozené zásadě rozumové (ratio), neboť co by se musilo státi, aby se došlo k výsledku, který tu každý spravedlivě cítící posuzovatel očekává jako samozřejmý a nutný? Je-li druhé manželství neplatné, než se vymůže v tuzemsku rozluka prvého, tedy by musili dřívější manželé F. provésti napřed tuto rozluku ještě jednou zde, v tuzemsku, a pak by se musili ještě jednou vzíti.

Ale nač tyto právní okliky a tato procesní ne pouze nehospodárnost, ale přímo marnotratnosť, když provedený už rozlukový proces je tu, příslušné československé soudy ho v pořadu stolic prozkoumaly a shledaly rozsudek na rozluku znějící podle materielního práva československého v úplném pořádku?

A v tom právě spočívá význam učiněného vicekonsulátního oznámení věci; oznámení to a provedené na ně řízení soudní nebylo zbytečné, nýbrž nutné, aby se ukázalo a československými soudy bylo zjištěno, zdali rozluka byla vyslovena cizozemským soudem z důvodu naším právem uznaného.

II. Než otázka shora pod I. položená, je vlastně už zkrácena.

Správně klásti a zodpověděti sluší otázku, má-li býti úplná, takto:

Podle kterého práva dlužno rozluku sporného prvého manželství posuzovati: podle rakouského nebo československého?

Jestli podle rakouského, není žádné závady, neboť rozluka je vyslovena právoplatným rakouským rozsudkem, jenž tvoří právo.

Jest tedy jen otázka, nebylo-li by závady, kdyby se rozluka posuzovala podle práva československého.

Připusťme bez dalšího zkoumání, že rozluka měla jeviti účinky i pro tuzemsko, že tedy akt rozluky byl, ježto Adolf F. jest československým příslušníkem, podle § 4 obč. zák. vázán na materielní právo československé. Že jde v §u obč. zák. jen o materielní právo, jest bezesporně jisté, arg. slova »občanské zákony« roz. občanské ve smyslu § 1 obč. zák. Na příslušnosti soudní nezáleží.

Než i kdybychom tu ve smyslu hořejší panující nauky přihlíželi k předpisu § 80 č. 1 ex. ř. a zkoumali, zdali zemský soud ve Š. H. byl podle našich předpisů o příslušnosti kompetentní rozhodnouti o rozluce, tedy to úplně dopadá, protože měli oba manželé bydliště ve Š. H., a byla tedy dána příslušnost jeho podle § 76 naší jur. normy.

Posuzujeme-li však materielně právní otázku rozluky podle našeho československého práva, shledáváme, jak už shora řečeno, že důvod rozluky u nás uznaný byl dán, a že tedy právě proto není žádné závady, aby rozsudek zemského soudu ve Š. H. požíval i u nás platnosti; požívá-li ale platnosti, tedy rozluka jím vyslovená jest účinna i u nás, a prvé manželství již neexistuje, pročež není tu důvodu neplatnosti druhého podle § 62 obč. zákona.

Jinak by bylo, a to nám celou otázku osvětluje, kdyby rakouské právo znalo nějaký důvod rozluky u nás neuznaný a soud byl z něho manželství rozloučil; tu by ovšem rozluka ta u nás neplatila.

Ale československé právo je na důvody rozluky nejbohatší, zná při nejmenším všecky důvody běžné v cizích zákonodárstvích, a proto takový případ může vůbec sotva nastati.

Podobně neplatil by u nás cizozemský rozsudek, kdyby užitý důvod rozluky nebyl v cizozemsku tak upraven, jako u nás, na př. tedy rozluka pro nepřekonatelný odpor připouštěla se tam i na žádost jen jedné strany a podobně. Ale i tu právě na vlas vše souhlasí.

Bylo tedy tak uznati, jak se stalo.

Že tento výsledek odpovídá spravedlnosti, dokazuje i Hágská dohoda (§§ 1 a 2 Walker, str. 605), podle níž, má-li rozluka míti mezinárodní platnost v jejím smyslu, musí býti přípustna

nejen podle práva místa žaloby, nýbrž i podle domovského práva manželů, čemuž právě v našem případě tak jest.

Platnost manželství druhého ovšem nebylo lze vysloviti, protože nebyly vyšetřovány všechny ostatní podmínky platnosti, nýbrž jen ta jedna, totiž nedostatek jiného dřívějšího svazku manželského na straně Adolfa F., a tedy mohlo býti jen vysloveno, že uplatňovaný důvod neplatnosti dán není.

Rozhodnutí nejvyš. soudu ze 4. května 1926 č. j. Rv I 391/26—1. —t.

LITERÁRNÍ ZPRÁVY.

System des Exekutionsrechtes von Gustav Walker für die tschecoslowakische Republik bearbeitet von Edmund Prochaska. Liberec 1926. Gebrüder Stiepel, Gesellschaft m. b. H. 359 str.

Je to zcela nové zpracování prvého vydání Walkerova spisu, vyšlého v r. 1913. Tato novost jeví se zejména ovšem v tom, že v novém zpracování přihlíženo je ke všem změnám v zákonodárství, jež zasahují do oboru řízení exekučního, ale i v tom, že přihlíženo je ve velmi vydatné míře k bohaté judikatuře zabývající se otázkami řízení exekučního. Poněvadž pak řízení exekuční v historických zemích republiky československé spočívá dosud na témže zákonném podkladě, jako v republice rakouské, bylo dobrou myšlenkou, upraviti dílo Walkerovo podle dnešního stavu zákonodárství československého, čímž se spis Walkerův stává užitečnou pomůckou právníkům našim. Této úpravy podjal se Edmund Prochaska, jenž ve své předmluvě ovšem svou zásluhu neprávem zmenšuje. Neboť upravovati jisté dílo tak, aby bylo přizpůsobeno stavu zákonodárství jiného státu, není malou prací a vyžaduje mnoho opatrnosti. Je třeba na mnohých místech celé odstavce vynechávati a na jiných místech zase doplňovati. A lze říci, že se Prochaska shostil svého úkolu celkem velmi dobre.

Některé poznámky, jež zde činíme, vztahují se již k původnímu dílu, jiné pak k části upravené pro Československo, ale nebudeme to zvlášť vždycky konstatovati. Příliš stručně zdají se mi býti odbyta ustanovení o spojení výkonu exekuce podle §§ 21 a 22 ex. ř. (str. 21). Zejména není ve shodě se zákonem, praví-li se zcela všeobecně, že lze nařídit spojení výkonu exekuce »wenn mehrere Exekutionsgerichte innerhalb desselben Oberlandesgerichtes beteiligt sind«. Zákon činí přece povolení